

Bilaga 16: Riktlinjer för trafiknämndens EU-policyarbete

Bakgrund

Den 12 december 2016 antog Stockholms stads kommunfullmäktige en ny EU-policy. De principer som slås fast i policyn ska ligga till grund för stadens nämnder och bolagsstyrelser i allt påverkansarbete på EU-nivå och vid utarbetande av stadens inställning i enskilda EU-ärenden. Policyn anger även att berörda nämnder och bolagsstyrelser ska anta egna riktlinjer för sitt EU-policyarbete för att precisera innehållet i stadens övergripande policy. Riktlinjerna ska innehålla följande delar:

- En beskrivning av hur EU-policyfrågor påverkar nämndens/bolagsstyrelsens verksamhet.
- En beskrivning av hur de principer som läggs fast i stadens EU-policy ska tillämpas inom nämndens/bolagsstyrelsens verksamhetsområde. Nämnden/bolagsstyrelsen kan även, inom de ramar som läggs fast i EU-policyn, utveckla egna principer inom sina ansvarsområden.
- En strategi för hur nämnden/bolagsstyrelsen avser att arbeta för att genomföra riktlinjerna för sitt EU-policyarbete.

EU:s inflytande på nämndens verksamhet

EU har stor påverkan på kommunal verksamhet, både i form av bindande påverkan genom lag, men också i form av riktlinjer och rekommendationer. Många frågor som påverkar trafiknämndens verksamhet berör även andra nämnder. Det kanske mest välkända EU-regelverket med påverkan på svenska kommuner är de direktiv som reglerar offentliga myndigheters upphandling. EU har även under de senaste decennierna utvecklat en mycket omfattande miljö-, klimat- och energilagstiftning. Stora delar av den svenska miljörätten härstammar numera från EU-lagar och påverkar staden på ett flertal områden. De tekniska förvaltningarna påverkas i huvudsak av direktiv inom bland annat bostadsbyggande, infrastruktur och miljö.

I EU:s luftkvalitetsdirektiv fastställs gränsvärden för hur smutsig luften får vara och hur luftkvaliteten ska övervakas. Sverige har tidigare dömts för att ha överstigit gränsvärdet för partiklar i luften, bland annat i Stockholm. Om Sverige fortsätter att överskrida gränsvärdena kan det leda till ytterligare stämningar och eventuella böter. Som ansvarig väghållare för merparten av stadens gator är detta en viktig fråga för nämnden, en fråga som även delas med miljö- och hälsoskyddsnämnden.

En annan konkret fråga där EU påverkar trafiknämndens verksamhet är förbudet mot användning av racuminpuder som bekämpningsmedel mot råttor, som trädde i kraft den 1 juli 2015. Frågan är också viktig utifrån stadens vision 2040 ”Ett Stockholm för alla”, där en av målsättningarna är en ren och vacker storstadsmiljö. Även snötippning är en fråga som är betydelsefull för att uppnå stadens vision vad gäller stadsmiljön, där EU:s vattendirektiv påverkar både trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämndens i sina respektive uppdrag.

EU strävar efter att forma ett gemensamt europeiskt förhållningssätt i transportpolitiska frågor, främst genom stödjande verksamhet som att ta fram riktlinjer och strategier om hur medlemsstaterna bör arbeta med till exempel trafiksäkerhet, men också genom att ta initiativ till grön- och vitböcker på området. Exempel på detta är grönboken Mot en ny kultur för rörlighet i städer från 2001, Handlingsplan för rörlighet i städer från 2009, vitboken Färdplan för ett gemensamt europeiskt transportområde från 2011, samt kommissionens Stadstransportpaket från 2013. Den senare innehåller flera initiativ som i högsta grad påverkar staden, som förslag på ett gemensamt ramverk för vägavgifter och förbudszoner. EU betonar även vikten av en samordnad policy kring farligt godstransporter. Detta är en fråga av stor vikt inte enbart för trafiknämnden utan för staden i stort eftersom restriktionerna kring leder där det går transporter med farligt gods påverkar stadens möjlighet att bygga bostäder längs dessa sträckor. Den hållning som drivits inom unionen är att lokala föreskrifter kan utgöra hinder och försvåra transporter genom Europa. Trafiknämnden anser att det är viktigt att bevaka ambitionerna att skapa harmoniserade EU-regler för riskbedömning och restriktioner av farligt godstransporter, för att säkerställa att det lokala perspektivet inte försvinner i arbetet.

I maj 2016 antogs EU-agendan för städer i samband med den såkallade Amsterdampakten. Eftersom en stor del av EU:s lagstiftning påverkar lokala myndigheter, syftar policyn till att lyfta städernas roll i det europeiska samarbetet samt att förstärka samordningen och förbättra EU:s politik kring urbana frågor. Agendan är således ingen enskild policy utan ska snarare ses som en förändring för lokala och regionala aktörers möjlighet att delta i EU:s beslutsprocess.

Ovanstående understryker vikten av att nämnden är med och bevakar EU-politik och försöker påverka i den mån det är möjligt. Insatserna bör påbörjas i ett så tidigt skede som möjligt för att stärka möjligheterna att lyckas.

Vägledande principer

Stockholms stads EU-policy slår fast att tre principer ska vägleda stadens EU-policyarbete:

- Staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt.
- Staden ska verka för ett EU som är socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart.
- Staden ska verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd.

Principerna ska ligga till grund för stadens nämnder och bolagsstyrelser i allt påverkansarbete på EU-nivå och vid utarbetande av stadens inställning i enskilda EU-ärenden. Syftet är att bidra till att staden når målen i Vision 2040 – Ett Stockholm för alla.

Stockholms stads EU-policy anger att staden ska inrikta sina påverkansinsatser på utvalda EU-förslag, primärt lagförslag, som kan verka begränsande eller möjliggörande för stadens utveckling. Stadens fokus ska ligga på EU-frågor som är av specifikt intresse för Stockholm eller där staden har en annan uppfattning än landet i övrigt.

Trafiknämndens påverkansarbete gentemot EU ska koncentreras till de områden som berör nämndens verksamhet och som pekats ut som prioriterade i stadens EU-policy. Nämndens påverkansarbete ska följa de principer som slås fast i stadens övergripande policy. Följande principer ska vägleda trafiknämndens EU-policyarbete.

Staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt

Trafiknämnden ska driva följande position:

- EU bör fokusera sina insatser på de områden där unionspolitik har ett mycket tydligt mervärde jämfört med kommunala eller nationella beslut.

Trafiknämnden anser att beslut ska fattas på rätt politisk nivå, så nära stockholmarna som möjligt. Denna princip omfattar inte enbart fördelningen mellan EU och staden, utan även fördelningen mellan EU, staden och Sverige. Nämnden anser att det finns frågor där beslut idag fattas på medlemsstatsnivå där beslutsfattandet bör placeras mer lokalt. Exempelvis gäller detta frågan om trängselskatter.

Nämnden anser att EU-politik bör begränsas till områden där EU har ett tydligt mervärde jämfört mot kommunal eller nationell politik, eftersom det finns politikområden som sköts bäst lokalt. Ett exempel på ett område där nämnden ser fördelar med samverkan inom EU är miljöfrågor, exempelvis vad gäller luft- och vattenkvalitet. Samtidigt vill nämnden understryka vikten av att normer och gränsvärden kombineras med åtgärder som syftar till att ge städer möjlighet att själva ta fram verktyg och redskap för att klara satta gränsvärden. Varje stad är unik och själv bäst lämpad att utifrån sina förutsättningar avgöra vilka verktyg som fungerar. Likaså måste eventuella sanktioner ta hänsyn till stadens faktiska möjlighet att påverka tillståndet.

Staden ska verka för ett EU som är socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart

Trafiknämnden ska driva följande positioner:

- EU bör ha en hög ambitionsnivå inom miljö- och klimatpolitiken.
- EU bör genomgående beakta storstädernas potential att driva en hållbar utveckling.
- EU bör arbeta för en välfungerande inre marknad.
- EU bör främja jämställdhet och de mänskliga rättigheterna, samt motverka alla former av diskriminering.

Trafiknämnden ser principiellt positivt på Europeiska kommissionens arbete för ett mer hållbart och miljövänligt Europa. Övergripande anser nämnden dock att kommissionens förslag ibland innehåller detaljstyrning av ett slag som riskerar att leda till kontraproduktivitet. Ett exempel på en fråga där trafiknämnden berörs är snötippning. När vattendirektiven kontinuerligt stramas åt blir det allt svårare för staden att hantera snötippningen på ett hållbart och effektivt sätt. Här anser trafiknämnden att det är viktigt att varje stad ges möjlighet att utforma de åtgärder som är bäst lämpade utifrån de lokala förutsättningarna för att kunna uppnå de ambitioner som formuleras av Europeiska kommissionen.

Principerna är i linje med stadens vision 2040 ”Ett Stockholm för alla” och drivs genom att nämnden bland annat aktivt deltar i nätverket Eurocities mobilitetsforum. Vid mötena berörs flera av trafiknämndens verksamhetsområden och det är en god möjlighet att framhålla nämndens position i de frågor som står på agendan.

Staden ska verka för att EU:s politik är väl avvägd och välunderbyggd

Trafiknämnden ska driva följande positioner:

- EU:s politik bör bygga på omfattande konsekvensbedömningar och samråd som belyser förslagets påverkan på EU:s storstäder.
- EU bör lagstifta endast om det är absolut nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen. Frivilliga initiativ bör alltid föredras framför nya EU-lagar. Om EU lagstiftar bör direktiv som huvudregel föredras framför förordningar.

Trafiknämnden anser att EU ska inhämta synpunkter från de europeiska storstäderna gällande förslag som kommer att påverka dem, och avser också att själva vara aktiva när möjligheten att påverka uppkommer på de områden som nämnden ansvarar. Detta genom att exempelvis delta i relevanta samråd som rör nämndens verksamhetsområde.

Nämnden anser vidare att EU ska lagstifta endast om det är absolut nödvändigt för att uppnå eftersträlvade mål. Frivilliga insatser ska alltid föredras framför ny lagstiftning. När lagstiftning krävs bör förordningar och direktiv formuleras med avseende på resultat, exempelvis i form av uppnådda gränsvärden, inte på detaljnivå.

Strategi för genomförande av dessa riktlinjer

För att säkerställa att dessa riktlinjer genomförs kommer de att spridas inom kontoret så att alla medarbetare är medvetna om och tillämpar riktlinjerna i sitt arbete.

I frågor som berör andra förvaltningar inom staden avser kontoret att ta kontakt och samarbeta med övriga förvaltningar, huvudsakligen de tekniska förvaltningarna men även stadsledningskontorets internationella enhet, för att tillsammans driva stadens position. Detta kan exempelvis göras i arbetet med stadens tre prioriterade samarbetsorganisationer; Eurocities, Stockholmsregionens Europaförening och Sveriges Kommuner och Landsting. Dessa organisationer spelar stor roll för det strategiska genomförandet av riktlinjerna. Dessutom avser nämnden att arbeta aktivt med att uppmärksamma Regeringskansliet, och även andra statliga myndigheter som exempelvis Transportstyrelsen, på stadens uppfattning i de EU-frågor som berör trafiknämndens ansvarsområden.

Utöver användandet av de samarbetsorganisationer som nämns ovan har nämnden i vissa frågor där staden ligger i framkant möjlighet att bedriva ett mer direkt påverkansarbete gentemot EU genom deltagande i expertmöten eller särskilda konferenser. Användandet av vägavgifter (Road User Charging) är ett exempel

på en sådan fråga där nämnden ofta inbjuds som talare eller deltagare. Trafiknämnden ser det som positivt för Stockholm att samverka med andra städer inom frågor av intresse för staden, vilket gjorts bland annat vad gäller frågan om tillämpningen av parkeringstillstånd för rörelsehindrade. Nämnden ska fortsätta att sprida stadens goda exempel och dra nytta av möjligheter till påverkan när de erbjuds.

Trafiknämnden deltar i EU-initierade samråd och ger input till yttranden som formuleras inom stadens samarbetsorganisationer när nämnden anser att så är relevant. Underlag till samråd och yttranden tas fram av trafikkontoret i samråd med andra berörda förvaltningar och bolag inom staden samt stadsledningskontoret. Samrådssvar och yttranden följer de principer som läggs fast i stadens EU-policydokument, i detta policydokument, samt de övriga politiska strategier som styr stadens arbete.

Med hjälp av stadsledningskontoret ska nämnden bevaka möjligheten till EU-finansiering av projekt som ligger i linje med nämndens långsiktiga målsättningar.

För att säkerställa innehållet i detta policydokument finns en särskild person utsedd vid trafikkontoret med uppgift att samordna nämndens internationella arbete. I uppdraget ingår även att samordna kontakterna med Eurocities, delta aktivt i forummöten och arbetsgrupper, bidra till utskick om exempelvis framtagande av yttranden, och på andra sätt föra in dessa frågor i organisationen.